

MĀKSLAS GRĀMATAS MŪSDIENU KULTŪRTELPA

Art Books in Contemporary Cultural Space

Aina Strode

Gita Līpenīte-Čudarāne

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Latvija

Abstract. *A study on art books is necessary to understand their role in contemporary cultural spaces and how to create a great book on art that contributes to enriching cultural landscapes. The article highlights the relevance of printed books in today's context, focusing on art themes, emphasizing the significance of art literature in the digital age, pointing out its ability to offer a deeper engagement with art phenomena. The aim of the article is to explore the types of art books and their significance in contemporary cultural spaces. Research methods include theoretical approaches involving the exploration, compilation, and analysis of relevant scientific and professional literature and sources. A survey, conducted through structured interviews, involved questioning cultural and art experts about the significance of art books in today's cultural spaces. The results of the study demonstrate that the relevance of books, including art books, will persist; their publication in print format will not disappear as art books possess added value created by the physical, tangible format of the book, its design elements, material properties, and diverse culturally significant content.*

Keywords: *art book, book content, culture, structured interview.*

Ievads

Introduction

Lai gan mākslas grāmatas uzskatāmas par nišas produktiem, par tām interesējas un lasa salīdzinoši neliels skaits cilvēku, tās nezaudē aktualitāti jau daudzus gadus, gluži pretēji – arvien vairāk mākslas galerijas un muzeji ir sākuši izdot mākslas grāmatas un albumus par māksliniekiem, mākslas žanriem un kustībām mākslā. Jo īpaši šajā, digitālajā laikmetā, monogrāfija ir stabila vērtība jebkura mākslinieka atpazīstamībai, un tās pamatnosacījums ir "publicē vai ej bojā" (Nedo, 2016).

Kur slēpjas mākslas grāmatu stabilās popularitātes fenomens? Kas ir laba grāmata par mākslu un kā to radīt? Pētījums par mākslas grāmatām nepieciešams, lai noskaidrotu, kāda ir to loma mūsdienu kultūrtelpā un kā radīt labu grāmatu par mākslu, kas dos ieguldījumu kultūrtelpas bagātināšanā.

Mākslas tirgus ir atvērts grāmatām. Tās palīdz vēl vairāk izpludināt jau tā trauslo robežu starp komerciālo un nekomerciālo jeb simbolisko vērtību radīšanas aspektu. Ekonomiskais aspekts, kas raksturo mākslas grāmatu, ir tikpat pretrunīgs kā tās pastāvēšanas jēga. Izņemot populāru izstāžu katalogus, mākslas grāmatas

gandrīz nesniedz peļņu. No otras puses, mākslas grāmatu nozare ir paraugs sociālā, ekonomiskā, kultūras un simboliskā kapitāla veidiem, kurus identificējis franču sociologs un kultūras teorētiķis Pjērs Burdjē (*Pierre Bourdieu*), atklājot, ka ar grāmatām saistītā lielo galeriju darbība ir ilgtspējīga uzņēmējdarbības prakse (Ramsey, 2023). Vācu mākslas un kultūras žurnālists Kito Nedo (Nedo, 2016) secina, ka mūsdienās mākslas tirgus mīl grāmatas galvenokārt to neizprotamības dēļ – tās ir vitāli svarīgas un reizē nelietderīgas, un tās turpina uzturēt tirgu ar savu paradoksāli neizdevīgo ekonomiku.

Raksta mērķis – izpētīt mākslas grāmatu veidus un to nozīmīgumu mūsdienu kultūrtelpā, kas ir priekšizpētes posms autores Gitas Līpenītes-Čudarānes iecerei izstrādāt biogrāfiskas mākslas grāmatas saturu un grafikas dizainu par mākslinieka Modesta Līpenīša radošo darbību.

Pētījuma metodes: teorētiskās - izpētīt, apkopot un analizēt tematam atbilstošu zinātnisko un profesionālo literatūru un avotus; empīriskā - veikt intervijas ar kultūras un mākslas jomas ekspertiem.

Mākslas grāmatu veidi *Types of art books*

Mākslas grāmatu saturisko daudzveidību ir analizējuši vairāki pētnieki. Nozīmīgāko apkopojumu ir veicis Barijs Fokss (Fox, 2022), kurš skata mākslas grāmatu strukturēšanas un rakstīšanas pieejas, kas apkopotas 1.tabulā.

1. tabula. Mākslas grāmatu veidi (pēc Fox, 2022)
Table 1 Types of art books (adapted from Fox, 2022)

Saturiskā pieeja	Galvenās iezīmes	Piemēri
Standarta biogrāfija	Galvenokārt tekstuālas, ir arī dažas fotogrāfijas un mākslinieka darbu attēli	<i>Franny Moyle “The King’s Painter: The Life of Hans Holbein”</i>
Dzīve un darbi	Mazāk teksta un vairāk attēlu	<i>Susie Hodge “Monet: His Life and Works in 500 Images”, Patricija Olmera “Tas ir Magrits”.</i>
Meistardarba radīšana	Saturs koncentrējas uz vienu mākslas darbu	<i>Ross King “Michelangelo and the Pope’s Ceiling”</i>
Kā mākslinieks izmainīja mākslas pasauli	Mākslinieka ietekme ārpus mākslinieku kopienas	<i>Christopher Brown “The Dali Legacy: How an Eccentric Genius Changed the Art World and Created a Lasting Legacy”, enciklopēdija “Art That Changed the World”</i>
Mīrkļis laikā	Īpašs periods mākslinieka dzīvē	<i>Bernadette Murphy “Van Gogh’s Ear”</i>
Mākslinieku savstarpējā ietekme	Mākslinieku grupu (piem., impresionistu) apskats	<i>Steven Naifeh “Van Gogh and the Artists He Loved”</i>

Konkurējošu mākslinieku attiecības	Konkurences ietekme uz daiļrades attīstību	<i>Sebastian Smees "The Art of Rivalry"</i>
Mākslinieka un mecenāta attiecības	Ietekmīga cilvēka loma mākslinieka daiļradē	<i>Loyd Grossman "An Elephant in Rome"</i>
Mākslinieki un viņu laikmets	Personīgo, vietējo vai globālo apstākļu ietekme	<i>Paul Staiti "Of Arms and Artists: The American Revolution through Painters' Eyes"</i> .
Mākslas žanra vai žanru izpēte	Mākslas darbu stilu, satura, datējuma un ievērojamo pārstāvju raksturojums	Dace Lambergas "Klasiskais modernisms", <i>Michael Wood, Bruce Cole and Adelheid Gealt "Art of the Western World"</i>
Meistardarbu izpēte	Spilgtu mākslas paraugu apskats	Kristiāne Štukenbroka, Barbara Tepere "1000 šedevru Eiropas glezniecībā 1300 – 1850"; <i>Andy Pankhurst and Lucinda Hawksley "When Art Really Works"</i>
Māksla kā vēsture	Stāsti par ievērojamiem mākslas darbiem	<i>Cynthia Saltzman "Old Masters, New World: America's Raid on Europe's Great Pictures"</i> .
Novelizēts stāsts par mākslinieku	Aizraujošs un izzinošs romāns par mākslinieka dzīves aizkulisēm	Viļjams Somersets Moems "Mēness un penijs", Treisija Ševaljē "Meitene ar pērļu auskaru"

Papildinot B. Foksa minētos mākslas grāmatu veidus, jāatzīmē, ka mākslas grāmatu tapšanā var tikt izmantota arī žurnālistiska pieeja, piemēram, kultūras socioloģe un angļu rakstniece Sāra Torntone (*Sarah Thornton*) sarakstījusi grāmatu "Septiņas dienas mākslas pasaulē". Grāmatas septiņas nodaļas ieskatās pa vienai dienai atšķirīgās mākslas norisēs (Markus, 2020).

Viens no mākslas grāmatu veidiem ir dienasgrāmata. Mākslinieki raksta dienasgrāmatas, piezīmes, pārdomas, vēstules draugiem un ģimenes locekļiem. Pēc mākslinieka nāves šos materiālus var izmantot mākslinieka biogrāfijas veidošanā vai publicēt kā grāmatas, piemēram, "The Letters of Vincent van Gogh" ar pasaulslavenā postimpresionista Vinsenta van Goga vēstulju saraksti ar viņa brāli Teo (Markus, 2020).

Māksliniece Kristīne Markus (2020) norāda, ka mākslinieki mēdz rakstīt autobiogrāfijas. Viens no ekscentriskākajiem māksliniekiem, spāņu mākslinieks Salvadors Dalī 1942. gadā uzrakstījis autobiogrāfiju "La vie secrète de Salvador Dali" (tulk. no franču valodas – 'Salvadora Dalī slepenā dzīve').

Autobiogrāfija vai biogrāfija ne tikai sniedz ieskatu izcilu personību reālajā dzīvē, bet arī motivē lasītāju īstenot savus mērķus (Malaba, 2022).

Iepriekš minētais mākslas grāmatu veidu apskats apliecina mākslas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas iespējas daudzveidīgās izpausmēs gan kā konkrēta mākslinieka devumu un ietekmi sabiedrībā, gan mākslas žanra izpausmes, gan vēstures konteksta interpretāciju.

Metodoloģija *Methodology*

Ar mērķi noskaidrot ekspertu skatījumu par mākslas grāmatu nozīmi mūsdienu kultūrtelpā, tika veikta aptauja ar strukturētas intervijas palīdzību.

Ekspertu aptaujā par respondentiem tika izvēlēti eksperti, kas ir konkrētas jomas speciālisti, kuri novērtē parādību vai procesu, lai atklātu un novērtētu pētāmās problēmas daudzveidīgos aspektus.

Strukturētā intervijā tiek izmantoti speciāli sagatavoti jautājumi, cerot saņemt konkrētas atbildes (Kristapsons, 2014, 265.lpp.). Šādi jautājumi parasti tiek iegūti, balstoties uz jau esošām noteiktas jomas teorijām, vai arī no iepriekšējo vai pilotāžas pētījumu rezultātiem, vai no pētnieka nojautas vai intuīcijas, vai arī vienkārši tie ir saistīti ar pētnieka noteiktām interesēm kādā jomā (Kroplijs, & Rašcevska, 2004).

2023. gada martā rakstiski tika intervētas trīs mākslas un kultūras jomu ekspertes – kultūras žurnāliste, Kultūras un izklaides izdevuma “KDi” redaktore Undīne Adamaite, mākslas zinātniece un kritiķe, Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) docente Aiga Dzalbe un mākslas zinātniece, LMA Informācijas centra vadītāja Ingrīda Burāne. Intervijas anketā tika iekļauti pieci atvērtā tipa jautājumi. Anketas ekspertēm tika nosūtītas uz personiskajiem e-pastiem un atbildes tika saņemtas elektroniski. Paredzamais atbilžu sniegšanas ilgums – 20 minūtes.

Pētījuma rezultāti *Results*

Apkopojot atbildes uz pirmo jautājumu “Vai uzskatāt, ka mūsdienās ir vērts, un, ja ir, tad kā raksturotu šo vērtību, sastādīt grāmatas par mākslu un izdot tās drukātā formātā?” visas trīs ekspertes atbild apstiprinoši, norādot, ka drukāta formāta mākslas izdevumi ir bijusi vērtība visos laikos, bet mūsdienās tiem ir jo īpaša loma, jo skaidri norādīta darba autorība, nopietna materiāla atlase, vispusīgi pētījumi un rūpīga rediģēšana padara drukātos mākslas izdevumus par uzticamāko avotu, ja ir mērķis padziļināti un sazaroti iepazīt kādu mākslinieku, mākslas stilu vai citu tēmu mākslā. A. Dzalbe norāda, ka grāmata turklāt nav fragmentāra informācijas nodošana, kas raksturīgi interneta resursiem, bet tā veido savu veselumu un ideālā gadījumā pati ir mākslas darbs. Papildus vērtību drukātam izdevumam piešķir veiksmīgs dizains, izvēlēta papīra taktiļās īpašības un citas materiāla un formas kvalitātes.

Otrajā jautājumā tika noskaidrots ekspertu viedoklis par populārāko mākslas grāmatu žanru Latvijā. U. Adamaite un I. Burāne ir vienprātis, ka Latvijā vispopulārākais mākslas grāmatu žanrs ir mākslinieku biogrāfijas, savukārt mākslas zinātniece A. Dzalbe uzskata, ka reprodukcijām bagātas grāmatas (mākslas albumi) ar trāpīgiem komentāriem par mākslas stiliem ir saistošākais

mākslas grāmatu veidols. U. Adamaite piebilst, ka mākslas albumi bieži tiek izmantoti reprezentācijas pasākumiem kā vērtīga, saturīga un eleganta dāvana. Par mākslinieku biogrāfijām U. Adamaite raksta: “Latvijā lasītāju mīlestībai pret mākslinieku biogrāfijām ir senākas tradīcijas. Milzu loma šī žanra uzplaukšanā ir bijusi tautā tik iemīļotajai teātra zinātniecei, dēvētai par teātra rakstnieci, Lilijai Dzenei (1929.-2010.), kura aktieru portretu žanru savās grāmatās noslīpēja līdz augstai, šodien īsti neatkārtotai meistarībai.”

Uz jautājumu, vai mākslas grāmatas bagātina valsts, tautas kultūras mantojumu, saņemtas apstiprinošas atbildes. A. Dzalbe piemetina, ka to apliecina fakts, ka mākslas izdevumus izmanto reprezentācijas vajadzībām oficiālos pasākumos. U. Adamaite uzsver, ka mākslas grāmatas glabā tautas atmiņu un daudzi mākslas izdevumi, portretējot konkrētus mākslniekus, iemūžinājuši nācijas dzimšanas stāstu, bieži mākslas grāmatas sniedz vērtīgu pienesumu vēstures pētniecībā. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, pētniekiem arvien vairāk studējot ārvalstu bibliotēkās, ir radusies iespēja pārvērtēt mākslniekus pasaules mākslas virzienu mijiedarbībā un kontekstā.

Nākamā jautājuma atbildes liecina, ka kvalitatīvi uzrakstīta mākslnieka biogrāfija ir izglītojoša. Iepazīstot biogrāfiju, lasītājs var labāk izprast mākslnieka darbus, to nozīmi, un šis žanrs palīdz lasītājam identificēties, just līdzī dzīves notikumiem, kas savukārt notur lasītāja uzmanību, uzskata A. Dzalbe. U. Adamaite norāda, ka mākslnieka biogrāfiju tomēr nevar uztvert kā mācību grāmatu, kur rakstītais ir pilnīga patiesība, uzsverot, ka svarīgs ir konkrētās biogrāfijas autors, viņa profesionālais prestižs un kompetence. Kā ticamākās U. Adamaite izceļ biogrāfijas, kurās bagātīgi izmantoti mākslnieka citāti – dienasgrāmatu fragmenti vai vēstules. Eksperte secina, ka jebkurš autors neizbēgami izdara savu interpretāciju, atlasot materiālus, sastādot saturu un saliekot savus intonatīvos akcentus. I. Burāne piekrīt, ka ir jāvērtē konkrēts darbs, mākslnieka un rakstnieka personības, mākslniecisko vērtību, iespieddarba koptēls u.c. faktori, tomēr atzīst, ka jebkura grāmata savā ziņā ir izglītojoša.

Noslēdzot interviju, autore noskaidro ekspertu domas par to, kāda ir laba mākslnieka biogrāfija. I. Burāne un U. Adamaite uzsver, ka kvalitatīva mākslas grāmata ir radniecīga pašas mākslas būtībai ar savu vēstījumu, mākslniecisko tēlu, kvalitatīviem materiāliem un iespiedumu. U. Adamaite piebilst, ka šādu grāmatu raksturo nevainojama formas un satura saskaņa – taktīlais kontakts ar grāmatu, reflektējot par mākslas parādībām, ir ar savu noteiktu virsvērtību, kā arī tai jābūt uzrakstītai literāri saistošā valodā, kas iepazīstina lasītāju ar visaptverošu informāciju par pētāmo subjektu. Kā izcilu piemēru U. Adamaite min I. Strukas monogrāfiju par Anšlavu Eglīti “Par skaisto un aplamo dzīvi”, norādot, ka šajā izdevumā arī harmoniski saplūst pētnieciskā objektivitāte un autora subjektīvisms. A. Dzalbe uzskata, ka grāmatā jābūt atklātam mākslnieka dzīvesstāstam, radošajai darbībai un laikmeta kontekstam. Labā biogrāfijā portretēts laika gars, dzīve, kas veido personību. Labai biogrāfijai ir jābūt talantīgi

uzrakstītai, rūpīgi rediģētai, jābalstās nopietnā pētniecībā, drošos avotos, norādot precīzus notikumu un darbu datējumus.

Iepriekš minētais ļauj secināt, ka mākslas grāmatas sniedz vērtīgu ieguldījumu kultūrizglītības veicināšanā, kultūrvēstures vērtību saglabāšanā un nodošanā nākamajām paaudzēm, kā arī vērtīgu pienesumu vēstures pētniecībā. Mākslas grāmatu izdošanai drukātā formātā mūsdienu informācijas nepastāvības laikmetā ir īpaša loma. Laba mākslas grāmata ir tāda, kas pati par sevi ir mākslas darbs. Populārākā pieeja mākslas grāmatu rakstīšanā Latvijā ir mākslinieku biogrāfijas.

Diskusija **Discussion**

Viena no pētījumā iesaistītajām ekspertēm kultūras žurnāliste Undīne Adamaite pauž viedokli, ka augstāko meistarību mākslas grāmatu izdošanā Latvijā ir sasniegusi izdevniecība “Neptuns”. Tādēļ, analizējot mākslas grāmatu aktualitāti Latvijā, svarīgi pievērst uzmanību izdevniecības “Neptuns” galvenās redaktore Laimas Slavas viedoklim, kuru viņa pauž vairākās intervijās un publikācijās.

Mākslas zinātniece, izdevniecības “Neptuns” galvenā redaktore Laima Slava 2017. g. intervijā LV portālam uzsver: “Grāmata ir mūžīga vērtība, pie tās nevar neatgriezties,” kā arī norāda, ka pēdējos gados “Neptuns” izdoto mākslas grāmatu lasītāju loks aug (Luksa, 2017). 2021. g. vasarā sarunā ar Justīni Verneru, L. Slava, atbildot uz jautājumu “Kāpēc vispār cilvēkiem ir svarīgi lasīt?”, pauž viedokli, ka grāmata iedarbina jebkura cilvēka personisko iztēli. Cilvēks, kurš lasa un iepazīst kultūru, dzīvo laimīgāku dzīvi, jo viņam vienmēr ir atbalsts plašākā dzīves redzējumā, ko dod grāmatas. Tas palīdz risināt savu ikdienu veiksmīgāk, jo kultūra ir viena no iespējām kā uz pasauli paraudzīties plašāk un iepazīt citu cilvēku pieredzi (Venera, 2021). Grāmatas var uztvert kā citu cilvēku atstātas instrukcijas un ceļvežus dzīvei, tās dod iespēju satīties ar citiem cilvēkiem, kurus citādi nesatīktu. Kā mākslas grāmatu primārās funkcijas L. Slava nosauc nepieciešamību informēt un atstāt liecību, jo cilvēki nekad neredzēs visus muzeju fondus, muzejus un mākslas pieminekļus, tomēr ir svarīgi zināt, kas kādai sabiedrības daļai, kopienai pieder – kādi mākslinieki ir pasaulē, kādi ir tieši šai kopienai, par ko viņi domājuši un runājuši. Un nākamais solis ir cilvēku iedvesmošana no pasaules kultūras mantojuma, motivēšana rīkoties pašiem, izpaust savu radošumu (Venera, 2021). Ne mazāk svarīga ir mākslas grāmatas kā mākslas objekta funkcija, atzīst L. Slava 2014. gada sarunā ar rakstu krājuma kultūrai un brīvai domai “Jaunā Gaita” žurnālisti Daci Kreceri: “Grāmatai jābūt kaut kam īstam, mākslas darbam pašam par sevi (..)” (Krecere, 2014). Līdzīgu viedokli par mākslas grāmatu kā mākslas darbu pauž aptaujātās mākslas un kultūras jomas ekspertes.

Sarunā ar J. Verneru (2021) Laima Slava dalās pārdomās par jautājumu, kādēļ drukāta grāmata ir labāka par digitāli lasāmu, un nonāk pie secinājuma, ka tieši ar to, ka grāmatu var šķirstīt un lasīt, tas ir kaut kas reāls, taustāms un sajūtams. Šis viedoklis saskan ar kultūras jomas ekspertes Undīnes Adamaites teikto, ka taktīlajam kontaktam ar grāmatu ir sava virsvērtība. Runājot par mākslas grāmatu nākotni, L. Slava sarunas nobeigumā ar J. Verneru spriež, ka, lai arī minimāli nepieciešamais darbs mākslas grāmatu vēsturiskā mantojuma daļā būs padarīts, tomēr mākslas process vētraini turpinās, tas ir atvērts un lielu dažādību ietverošs, vismaz trīs jaunākās paaudzes jau ir pievienojušas virkni spilgtu personību, kam pienākas atpazīstamība grāmatā (Venera, 2021).

Arī pasaules pieredze apliecina, ka cilvēki uztver grāmatas kā bagātīgu zināšanu un gudrības avotu jau daudzus gadsimtus. Tas ir tilts, kas savieno dažādas kultūras, tautas un paaudzes. Lai gan lasīšana 21. gadsimtā ievērojami vairāk norisinās digitālā formā, grāmatu kultūra paliek arvien vairāk atkarīga no aparātiem, programmām, specifiskiem satura formātiem un izplatīšanas platformām un mūsdienās grāmatu lasīšanas rādītāji nav izcili, tomēr dažās pasaules daļās tie uzrāda noturīgumu (Skulte, 2019), piemēram, ASV esošās pasaulē lielākās lietoto grāmatu tirgotavas tiešsaistē ThriftBooks 2018. gadā publicētajā pētījumā par ASV iedzīvotāju lasīšanas paradumiem norādīts, ka 70 % respondentu dod priekšroku drukātām, nevis e-grāmatām (ThriftBooks, 2018). Pēc tam, kad 2007. gadā parādījusies Amazon Kindle tiek cildināta kā ietekmīgs lasīšanas paradumu maiņas rīks (Hansell, 2008), Umberto Eko un franču rakstnieks un kinorežisors Žans Klods Karjērs publicē grāmatu “Neceriet atbrīvoties no grāmatām!”. Tajā līdzās argumentiem par labu grāmatas noturīgumam mūsdienu kultūrā U. Eko atzīmē, ka internets patiesībā ir izglābis lasīšanu un grāmatas no norieta (Eco, & Carrière, 2009). “Bez tā jau personība nemaz īsti nevar nobriest, jo ar mūsu ikdienišķo pieredzi cilvēkam ir par maz. Ar vienu dzīvi ir par maz. Caur grāmatām mēs saņemam šo daudzo dzīvju kvintesenci un emociju kvintesenci, dzīves modeļu, attieksmju, attiecību kvintesenci, kas mūs lielā mērā padara par to, kas mēs esam (..)” intervijā projektam “Bibliotēka” saka Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrības direktore Kārīna Pētersone (Kārīna Pētersone: Literatūra lielā mērā padara mūs par to kas mēs esam, 2018). Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centra 2018. gadā veiktā pētījuma par Latvijas iedzīvotāju grāmatu lasīšanas paradumiem rezultāti liecina, ka Latvijā ir stabili grāmatu lasīšanas paradumi, aptuveni puse jeb 52% no visiem Latvijas iedzīvotājiem vismaz reizi mēnesī un biežāk izlasa kādu grāmatu. 13% no aptaujātajiem lasošajiem iedzīvotājiem norāda, ka lasa memuārus un biogrāfijas (Laķe u.c., 2018).

Savukārt kultūras mantojuma aktualitāte ir pārlaicīga. Pēc Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes vadītāja J. Dambja vārdiem: “Cilvēce nevar pastāvēt bez atmiņas, bez kultūras mantojuma. (..) Kultūra ir mūsdienu

sabiedrības dzīves kvalitātes nodrošinājuma pamats, kultūra plašākā jēdziena izpratnē ir vienīgais instruments civilizācijas attīstībai. (..) (Dambis, 2020).

Līdz ar to var secināt, ka grāmatu, un tai skaitā mākslas grāmatu, aktualitāte saglabāsies, to izdošana drukātā formātā neizzudīs, jo mākslas grāmatām ir sava pievienotā vērtība, ko rada tieši fiziskais, taustāmais grāmatas formāts, tās dizaina elementi un materiāla īpašības, kā arī, daudzveidīgais kultūrvēsturiski nozīmīgais saturs.

Summary

Although art books are considered niche products, attracting the interest of a relatively small number of people, they have not lost their relevance for many years. On the contrary, more and more art galleries and museums have begun to publish art books and albums about artists, art genres, and movements in art. Especially in this digital era, a monograph is a stable asset for any artist's recognition, and its basic condition is 'publish or perish' (Nedo, 2016).

Where does the phenomenon of the stable popularity of art books lie? What makes a good book about art and how to create it? Research on art books is necessary to determine their role in today's cultural space and how to create a good book about art that contributes to enriching the cultural space.

The art market is open to books. They further blur the already fragile boundary between the commercial and non-commercial or symbolic aspects of value creation.

The purpose of the article is to explore the types of art books and their significance in today's cultural space, which is a preliminary stage for author Gita Līpenīte-Čudarāne's project to develop the content and graphic design of a biographical art book on the creative work of the artist Modest Līpenītis.

Research methods: theoretical - study, collect, and analyze scientific and professional literature and sources relevant to the topic; empirical - conduct interviews with experts in the field of culture and art.

The types of art books analyzed in the literature review confirm the possibilities of preserving art's cultural-historical value in various manifestations, both as a specific artist's contribution and influence on society, the manifestation of art genres, and the interpretation of historical context.

In order to clarify experts' views on the significance of art books in today's cultural space, a survey was conducted using structured interviews. Experts selected as respondents are specialists in specific areas who evaluate phenomena or processes to uncover and assess various aspects of the researched problems.

The responses provided by the experts and their comparison with the opinions of researchers and professionals in the discussion section allow concluding that art books provide a valuable contribution to promoting cultural education, preserving and transmitting cultural-historical values to future

generations, as well as a valuable contribution to historical research. In an era of fluctuating information, the publication of art books in printed form plays a special role. A good art book is one that is, in itself, a work of art. The most popular approach to writing art books in Latvia is artists' biographies.

References

- Dambis, J. (2020). Kultūras mantojuma filozofija. Pieejams: <https://mantojums.lv/>
- Eco U., & Carrière J. C. (2009). *N'espérez pas vous débarrasser des livres*. Paris: Grasset
- Fox, B. (2022). 15 Ways to Write an Art Book. Retrieved from https://www.linkedin.com/pulse/15-ways-write-art-book-barry-fox?trk=articles_directory
- Hansell, S. (2008). The Lessons From the Kindle's Success. Retrieved from <https://archive.nytimes.com/bits.blogs.nytimes.com/2008/08/12/the-lessons-from-the-kindles-success/>
- Kārīna Pētersone: Literatūra lielā mērā padara mūs par to, kas mēs esam. (2018). Pieejams: <https://www.manabiblioteka.lv/karina-petersone-literatura-liela-mera-padara-mus-par-to-kas-mes-esam/>
- Krecere, D. (2014). Laima Slava atbild Dacei Krecerei. *Jaunā gaita*, 279(4), 41–43. Pieejams: https://jaunagaita.net/jg279/JG279_Slava-Krecerei.htm
- Kristapsone, S. (2014). *Zinātniskā pētniecība studiju procesā*. Rīga: Biznesa augstskola Turība.
- Kropļiņš, A., & Raščevska, M. (2004). *Kvalitatīvās pētniecības metodes sociālajās zinātnēs*. Rīga: Raka.
- Laķe, A., Vinogradova, L., Baltskara, E., Karlsona, A., Sanžarevska, M., Bāka, L. u.c. (2018). Pētījums par Latvijas iedzīvotāju grāmatu lasīšanas paradumiem. Rīga: Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centrs. Pieejams: https://www.gramatizdeveji.lv/_files/Petijums_gramatu_lasinas_paradumi_feb_2018.pdf
- Luksa, M. (2017). Laima Slava: Grāmata ir mūžīga vērtība. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/291981-laima-slava-gramata-ir-muziga-vertiba-2017>
- Markus, K. (2020). Grāmatplaukts: grāmatas par māksliniekiem. Pieejams: <https://www.rdmv.lv/lv/news/aktualitates-lv/iesakam/gramatplaukts-gramatas-par-maksliniekiem>
- Nedo, K. (2016). What's Driving the Surge in Art Books? Retrieved from <https://news.artnet.com/opinion/whats-driving-the-surge-in-art-book-publications-732641>
- Ramsey, G. (2023). Cultural Capital Theory Of Pierre Bourdieu. Retrieved from <https://simplysociology.com/cultural-capital-theory-of-pierre-bourdieu.html>
- Skulte, I. (2019). Lasīšana 21. gadsimtā: subjekta zaudēšana. Pieejams: <https://www.punctummagazine.lv/2019/09/30/lasiana-21-gadsimta-subjekta-zaudesana>
- ThriftBooks. (2018). People Are Reading More, Print Books Alive and Well. Retrieved from <https://www.globenewswire.com/news-release/2018/04/25/1487353/0/en/People-Are-Reading-More-Print-Books-Alive-and-Well.html>
- Venera, J. (2021). Lai nebūtu stagnācijas un šaursirdības. Saruna ar Laimu Slavu. Pieejams: <https://satori.lv/article/lai-nebutu-stagnacijas-un-saursirdibas-saruna-ar-laimu-slavu>